Sivistysvaliokunta torstai 26.02.2026 klo 12.00 / K 20/2025 vp / Asiantuntijapyyntö

Romaniasiain neuvottelukunta/Sosiaali- ja terveysministeriö

Kiitokset mahdollisuudesta kommentoida hallituksen kertomusta. Olemme lukeneet ’Hallituksen kertomuksen kielilainsäädännön soveltamisesta 2025’ romanikielen osalta ja toteamme, että kertomus on asiallinen ja nykytilanteen mukainen. Toivomme kuitenkin, että sinne voisi lisätä vielä muutaman seikan, on tässä kertomuksessa olevan tekstin lopussa tummennetulla.

3.1.4 Muut kieliryhmät
3.1.4.1 Romanikieli

Suomen romanit ovat perinteinen etninen, kielellinen ja kulttuurinen vähemmistö, joka on asunut Suomessa ainakin 1500-luvulta lähtien. Arvioita Suomen romanien määrästä on vaikea tehdä eivätkä ne perustu tilastoihin, koska tietosuojalain mukaan erityisiä henkilötietoryhmiä, joihin myös etninen alkuperä kuuluu, koskevia tietoja ei lähtökohtaisesti saa käsitellä. Romanikielelle ei myöskään ole omaa koodia ISO 639-1 -luokituksessa56. Euroopan neuvoston arvioiden mukaan Suomen romaneja on Suomessa noin 10 000–12 000. Ruotsissa asuu lisäksi noin 3 000–5 000 Suomen romania.

Suomen romanikieli kuuluu romanikielen luoteismurteisiin, ja sitä hallitsee oman arvionsa mukaan hyvin vain noin kolmannes Suomen romaneista. Todellisuudessa osuus saattaa olla tätäkin matalampi. Toisaalta myös romanikieltä kokonaan osaamattomia on vain pieni osa Suomen romaneista. Romanikielen taito ja käytön määrä ovat heikentyneet merkittävästi toisen maailmansodan jälkeen, ja romanikieltä puhuvien lukumäärän on arvioitu vähentyneen viimeisten 50 vuoden aikana lähes 40 prosentilla58. Suomen romanikieli on nykyään vakavasti uhanalainen, koska kieltä osaavat kuuluvat vanhempiin ikäluokkiin.

Opetushallituksen asettaman asiantuntijaryhmän laatima romanikielen elvytysohjelma toimenpide-esityksineen julkaistiin vuonna 2022, ja sen tavoitteena on turvata kielen siirtyminen sukupolvelta toiselle myös tulevaisuudessa. Osa elvytysohjelman toimenpide-ehdotuksista on samoja kuin uusimpaan romanipoliittiseen ohjelmaan (Rompo3, 2023–2030) kirjatut ehdotukset. Elvytysohjelman toimeenpano on käynnistynyt verraten hitaasti, koska toimeenpanoon ei ole varattu varoja. Yhteisö tekee toimeenpanoa lähinnä Suomen Kulttuurirahaston avustuksella pienin hankkein.

Romanikielen ja -kulttuurin ohjelma on edelleen käynnissä Helsingin yliopistossa ja se mahdollistaa pieneltä osalta myös aikuisväestölle romanikielen oppimisen. Kotimaisten kielten keskuksessa (Kotus) toimiva romanikielen lautakunnan pitkäaikainen työ romanikielen standardoimiseksi ja huoltamiseksi on osaltaan edesauttanut romanikielen hengissä pysymistä. Romanikielen opetuksen tila on heikko, sillä oppilaat ovat maantieteellisesti hajallaan, jotta saataisiin systemaattista ja jatkuvaa kielen opetusta eri puolelle Suomea.

Janette Grönfors
Erityisasiantuntija
Sosiaali- ja terveysministeriö
janette.gronfors@gov.fi
p. 0295 163502